

DREPTUL MEU

Cunoaște-ți drepturile și luptă pentru ele!

Nr. 10
29 octombrie 2007
Se distribuie gratuit

Primul ziar dedicat drepturilor omului în Republica Moldova

Pag. 2

Situația copiilor cu nevoi speciale din raionul Glodeni poate fi îmbunătățită

Pag. 4-5

Accesul cetățenilor la jurisdicția constituțională națională ar reduce cu mult afluxul cererilor depuse la CEDO

Pag. 6

Centrul de drept din Căușeni pledează pentru acțiuni comune în vederea prevenirii și combaterii traficului de persoane

Pag. 7

Cetățenii sunt neîncredători în polița de asigurare medicală

Moldova a fost condamnată la CEDO pentru tortură și maltratarea persoanelor de către polițiști



Până în prezent, Republica Moldova a pierdut la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CEDO) 88 de dosare.

Cetățeanul Republicii Moldova, Victor Colibaba, a obținut câștig de cauză împotriva Republicii Moldova la CEDO, reclamând

tratamentele crude la care a fost supus de către reprezentanții organelor de drept.

Pagina 2

EDITORIAL



SERGIU PRAPORȘCIC

Moldovenii continuă să caute dreptate doar la CEDO

Recent, Republica Moldova a mai pierdut un set de dosare la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Astfel, cu 88 de condamnări, Republica Moldova se plasează printre primele locuri după numărul de condamnări la CEDO raportat la numărul de locuitori.

Această situație, se pare însă, nu i-a prea deranjat pe demnitarii noștri. Nici angajații, funcționarii din justiție nu au reacționat în nici un fel. Și de ce ar reacționa? Nu există nici măcar un caz în care un judecător care a dat o sentință, în urma căreia Republica Moldova a fost condamnată la CEDO, să fi fost demis din funcție sau să fie tras la răspundere. Nu mai vorbim de faptul că nici unul dintre ei nu a suportat cel puțin parțial pierderile materiale pe care le suportă statul de pe urma deciziilor judecătorești greșite.

Și nici autoritățile politice nu prea sunt

deranjate de această situație. Și ce dacă avem o justiție imperfectă, care dă sentințe injuste? Cetățenii moldoveni nu au decât ca să suporte această injustiție. Statul este condamnat la CEDO, dar plătesc tot cetățenii și cheltuielile de judecată, și despăgubirile morale și materiale.

Cel mai grav este însă, că cetățenii Republicii Moldova pierd orice încredere față de justiția din țara noastră. Nimeni nu-și mai pune speranță să câștige pe căi oneste o cauză într-o instanță. În prezent mulți apelează la justiția moldoveană nu pentru că speră să li se facă dreptate, ci pentru că știu că doar după ce trec prin toate instanțele naționale vor putea merge la CEDO, unde, cu siguranță, li se va face dreptate.

Asistăm astăzi la un proces cât se poate de grav: măcinarea autorității a unei dintre principalele instituții în stat - Justiția. Și autoritățile privesc cu indiferență cum acest proces ia amploare.

ÎNCEPÂND CU 2009

Cetățenii moldoveni care au cetățenie dublă nu vor putea accede la funcții de conducere

Majoritatea din Parlamentul Republicii Moldova a aprobat o inițiativă legislativă a Guvernului prin care se interzice deținerea cetățeniei altor state de către cetățenii moldoveni care sunt funcționari de stat sau exercită atribuții de interes public.



Citiți pagina 3

1. Fiecare stat parte va lua măsuri legislative, administrative, judiciare sau alte măsuri eficiente pentru a împiedica comiterea unor acte de tortură pe teritoriul de sub jurisdicția sa.
2. Nicio împrejurare excepțională, oricare ar fi ea, fie că este vorba de starea de război sau amenințare cu războiul, de instabilitate politică internă sau de orice altă stare de excepție, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura.

Articolul 2, Convenția împotriva formelor de tratament sau pedepselor crude, inumane sau degradante

Reclamantul Vitalie Colibaba a fost supus torturii de către trei polițiști ai Comisariatului de poliție din sectorul Buiucani al capitalei pe data de 25 și 27 aprilie 2006. În timpul torturii, mâinile și picioarele reclamantului erau legate cu o frânghie la spate, el fiind suspendat pe o bară timp de mai mult de 40 de minute. „În timpul torturii, Vitalie Colibaba a fost lovit de polițiști cu mai multe obiecte în regiunea capului, a fost agresat fizic și psihic, a fost umilit”, a declarat avocatul reclamantului, Roman Zadoinov.

Pe data de 22 iunie 2006, avocatul a depus o cerere la CEDO în care a descris încălcarea drepturilor clientului său.

De asemenea, la 3 mai 2006, organizația Amnesty International a cerut Procuraturii Generale să cerceteze în mod urgent și obiectiv faptele descrise în petiția lui Vitalie Colibaba. „Procuratura și instanța de judecată a refuzat să inițieze un proces penal pe faptul aplicării torturii și, astfel, am decis să apelăm la CEDO. La nivel național, organele de drept nu acordă atenție cazurilor de tortură înregistrate în Republica Moldova”, a subliniat Roman Zadoinov, în cadrul unei conferințe de presă.

Moldova a fost condamnată la CEDO pentru tortură și maltratarea persoanelor de către polițiști



Vlad GRIBINCEA, reprezentantul Asociației „Juriștii pentru drepturile omului” la CEDO

Astfel, CEDO a constatat că, în urma încălcării articolului 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului

privind tratamentele crude aplicate reclamantului, Guvernul Republicii Moldova va trebui să-i plătească lui Vitalie Colibaba 16.500 de euro - daune morale, cheltuieli și costuri pentru judecată. Totodată, Republica Moldova a fost acuzată și de încălcarea articolului 34 din aceeași Convenție, privind încălcarea dreptului reclamantului de a depune cerere la CEDO.

În prezent, potrivit avocatului Roman Zadoinov, la CEDO se află alte trei dosare privind aplicarea torturii în Republica Moldova.

Reamintim că organizația Amnesty International a cerut Guvernului Republicii Moldova să ofere mai multe garanții împotriva torturii și maltratării persoanelor reținute de polițiști.

Întrebat cine dintre autoritățile moldovene este responsabil de situațiile condamnărilor Republicii Moldova de către Curtea de la Strasbourg, reprezentantul Asociației „Juriștii pentru

drepturile omului” la CEDO, Vlad Gribincea, a specificat că, în principiu, hotărârile acestei Curți nu presupun neapărat iresponsabilitatea persoanelor implicate în proces. „Trebuie să fie stabilită cauza condamnării și dacă a fost această abatere comisă cu rea-intenție sau din imprudență. În cazul în care abaterea de la normele europene a fost comisă intenționat sau dintr-o imprudență gravă, în acest caz, legislația Republicii Moldova permite intentarea unei acțiuni de regres împotriva persoanei sau a reprezentantului organului de urmărire penală, indiferent dacă este judecător, procuror”, a spus avocatul Vlad Gribincea.

Precizăm că hotărârile CEDO devin executorii în termen de trei luni de



la data pronunțării sentinței, dacă în această perioadă nu este depusă contestație. După ce intră în vigoare, sumele urmează a fi achitate în termen de trei luni.

Până în prezent, Republica Moldova a pierdut la CEDO 88 de dosare.

VICTOR TĂNASE

Situația copiilor cu nevoi speciale din raionul Glodeni poate fi îmbunătățită

Coordonatorul în domeniul drepturilor omului din raionul Glodeni, Elena Gudumac, în comun cu reprezentanții proiectului Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) „Susținere în implementarea PNADO” au organizat în orașul Glodeni ședința publică „Realizarea drepturilor copiilor cu dizabilități: realizări și perspective”. Lipsa unui centru comunitar și a ONG-urilor specializate în protecția copiilor cu nevoi speciale, precum și a informațiilor cu privire la planificarea familială a mamelor pentru prevenirea nașterii copiilor cu dizabilități au fost principalele probleme abordate în cadrul acestei ședințe.

Specialistul în problemele familiilor cu copii în situații de risc din raionul Glodeni, Maria Foța, a prezentat raportul cu privire la numărul copiilor cu dizabilități din acest raion și a vorbit despre măsurile întreprinse, în vederea ameliorării situației acestor copii. Potrivit raportului, în raionul Glodeni sunt 213 familii în care cresc și sunt educați 221 copii cu dizabilități. Cei mai mulți copii invalizi locuiesc în orașul Glodeni, unde, la o populație de 12.478 locuitori, sunt înregistrați 47 copii invalizi, fiind urmat de satul Fundurii-Vechi, raionul Glodeni, unde, la o populație de 3.504 locuitori, sunt înregistrați 20 copii cu dizabilități, iar în satul Balatina, din același raion, sunt 18 copii cu nevoi speciale la o populație de 6.439 locuitori. Printre acțiunile întreprinse

de asistenții sociali și autoritățile publice locale din raionul Glodeni se numără asigurarea alimentației, îmbrăcăminte și rechizitelor acestor copii, organizarea cercurilor cu activități artistice și acordarea alocațiilor și a ajutoarelor sociale. Una din problemele abordate de participanți este lipsa de informații în vederea prevenirii nașterii copiilor cu dizabilități. Potrivit șefei cabinetului Sănătatea reproducției din raionul Glodeni, Valentina Burlacu, problema prevenirii nașterii copiilor cu dizabilități este condiționată și de faptul că, pentru repartizarea gratuită a anumitor medicamente, cum ar fi acidul folic în primele săptămâni de sarcină, este necesară prezentarea poliței de asigurare, pe care multe din mame nu o au.

Consultantul în cadrul Direcției protecției familiei și copilului din cadrul Ministerului Protecției Sociale a Familiei și Copilului, Eleonora Oлару, a concluzionat că este necesară întreprinderea unor măsuri de către autoritățile publice locale și a persoanelor specializate în vederea identificării timpurii a unor astfel de nașteri și implementarea unui sistem funcțional în acest sens. De asemenea, participanții afirmă că lipsa unui centru comunitar de zi, unde acești copii și-ar petrece timpul într-un mod util și interesant, precum și lipsa ONG-urilor specializate în apărarea drepturilor copiilor cu nevoi speciale în raionul Glodeni este cauza multiplicării și agravării problemelor legate de îngrijirea acestor copii. De asemenea, școlarizarea unor astfel de copii necesită întreprinderea unor acțiuni urgente, deoarece copiii cu dizabilități care studiază în instituții de învățământ obișnuite nu se simt egali în drepturi și activități cu colegii lor.

Specialistul principal în cadrul Direcției generale învățământ, tineret și sport a Primăriei Glodeni, Anatol Nimerenco, a afirmat că în raionul Glodeni sunt 55 de copii cu nevoi speciale școlarizați, care însă, necesită ore facultative pentru a recepționa același program de studii ca și colegii lor. O altă problemă identificată de către asistenții sociali din raionul Glodeni este lipsa unei infrastructuri adecvate circulației copiilor invalizi, iar această problemă se resimte, în special, în cazul copiilor încadrați în diferite activități extrașcolare.

Expertul în cadrul Alianței pentru persoanele cu dizabilități, Dan Vârțan, a afirmat că pentru solu-



Ștefan SECĂREANU, președintele Comisiei parlamentare pentru drepturile omului

ționarea acestor probleme sunt necesare acțiuni de parteneriat și implicare comunitară, ar fi bine ca fiecare locuitor al raionului să contribuie cu resurse financiare în vederea creării unui fond. Astfel, potrivit lui Dan Vârțan, acest fond și solicitarea resurselor financiare de la administrația publică locală vor soluționa câteva din aceste probleme prin implementarea unor proiecte de ordin social. „Cred că primordial ar fi crearea unui centru comunitar și instituirea unor ONG-uri specializate în acest domeniu, care să fie la curent cu toate proiectele oferite de către donatorii din Moldova în ameliorarea situației copiilor cu dizabilități”, a menționat Vârțan.

Managerul de proiect PNUD „Susținere în implementarea PNADO”, Ana Racu, a subliniat că în cadrul acestei ședințe publice au fost prezentate informații utile prin care au fost identificate problemele raionului legate de respectarea drepturilor copiilor cu dizabilități. „S-a vorbit, în special, din perspectiva necesităților pe care le au acești copii. S-a făcut o analiză a măsurilor întreprinse pentru a ameliora situația acestor copii și pentru a promova respectarea drepturilor copiilor cu dizabilități. Este important faptul că în cadrul ședinței, au putut fi identificate în comun acțiunile concrete, necesare pentru asigurarea și realizarea drepturilor acestor copii și care vor face parte din Planul de acțiuni în domeniul drepturilor omului a acestui raion pentru anul viitor”, a conchis Ana Racu.

La rândul său, președintele Comisiei parlamentare pentru drepturile omului, Ștefan Secăreanu, s-a referit, la finalul acestei ședințe, în special, la implicarea statului în vederea soluționării problemelor acestor copii. „Problema abordată ține de gradul de pregătire al statului pentru a respecta niște rigori care țin de îngrijirea sau atenția pe care trebuie să o acordăm acestor copii. Anume de măsura în care statul respectă aceste rigori, depinde dacă dreptul acestui copil, acestui cetățean al statului este respectat în conformitate cu legislația națională și actele internaționale la care Republica Moldova este parte”, a precizat Ștefan Secăreanu.

VIRGINIA ROȘCA

DREPTUL MEU

REDACTOR-ȘEF:
Sergiu PRAPORȘCIC

COORDONATOR DE EDIȚIE:
Petru CHIȚANU

ECHIPA REDACȚIONALĂ:
Nicolae FEDERIU, Alex LUCA, Alexei LUNGU, George IOSIP, Virginia ROȘCA, Victor TĂNASE, Tatiana ONICA

FOTOREPORTER:
Andrei COJOCARU

DESIGNER:
Petru PASCARU

STILIST:
Liliana STEGĂRESCU

PICTOR:
Margareta CHIȚCĂȚI

SUSȚINUT ȘI FINANȚAT DE:

Proiectul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Republica Moldova „Susținere în implementarea Planului Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului”

ADRESA:
MD-2012, Chișinău, str. Sfatul Țării, 16
Tel.: 23-53-86

E-mail: dreptul_meu@yahoo.com

Editat în limba română și rusă

Tiraj:
Ediția de l. română: 40000 ex.
Ediția de l. rusă: 10000 ex.

TIPAR: Tipografia PRAG-3. Com.: 1670

Se distribuie gratuit

Opiniile exprimate în acest Ziar nu reflectă neapărat opiniile oficiale ale Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova și ale Cooperării Austriece de Dezvoltare.

1. Statele părți recunosc că pentru copiii handicapați fizic și mental trebuie să se asigure o viață plină și decentă în condiții care să le garanteze demnitatea, să le favorizeze autonomia și să le faciliteze participarea lor activă la viața colectivității.

2. Statele părți recunosc dreptul copiilor handicapați de a beneficia de îngrijiri speciale și încurajează și asigură, în măsura resurselor disponibile, la cerere, copiilor handicapați care îndeplinesc condițiile prevăzute și celor care îi au în grijă, un ajutor adaptat situației copilului și situației părinților sau a celor cărora le este încredințat.

Art. 23. Convenția ONU, cu privire la drepturile copilului

ÎNCEPÂND CU 2009

Cetățenii moldoveni care au cetățenie dublă nu vor putea accede la funcții de conducere

Continuare din pag. 1

Proiectul de lege înaintat de Guvern prevede că persoanele care dețin cetățenie dublă nu vor putea fi membri ai Parlamentului, ai Guvernului, ai Curții de Conturi, ai Curții Constituționale, membri ai Consiliului de Administrare al Băncii Naționale, ai Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare, angajați ai Ministerului de Interne, ai Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, ai Serviciului de Informații și Securitate, ai Serviciului Vamal ș. a.

Documentul a fost introdus pe agenda de lucru a Legislativului la propunerea deputatului PCRM, Vladimir Turcan, președintele Comisiei Juridice parlamentare.

Guvernul a înaintat această propunere suspectându-i pe cei care dețin și cetățenia altor state că nu ar manifesta loialitate față de Republica Moldova. În nota informativă a Guvernului, semnată de viceministrul Justiției, Nicolae Eșanu, se arată că „persoanele care dețin cetățenia altor state au obligații politico-juridice față de statele respective. Acest fapt poate genera un conflict de interese în situațiile în care vor exista obligații atât față de Republica Moldova, cât și față de alt stat, al cărui cetățean este concomitent persoana respectivă”.

Nicolae EȘANU,
viceministrul Justiției



Această lege este importantă pentru securitatea Republicii Moldova

Deoarece la proiectul de lege respectiv s-au opus toate fracțiunile de opoziție din Parlament, Nicolae Eșanu a afirmat că regretă că unii legislatori nu înțeleg „cât de importantă este această lege pentru securitatea Republicii Moldova”. „Trebuie să fie înțeleasă corect această inițiativă legislativă a Guvernului, pentru că ea, în caz că va fi aprobată de către Legislativ, va fi pusă în aplicare după alegerile din 2009. Până atunci, fiecare cetățean care va dori să se încadreze într-o funcție de stat, are timp să se gândească la ceea ce are el mai mult nevoie: dubla cetățenie sau să fie un funcționar de stat. Această lege, propusă de Guvernul Republicii Moldova, are menirea de a distruge unele conflicte de interese și pentru a evita situația în care unele persoane publice din Republica Moldova să trădeze în masă interesele statului nostru”, a spus Eșanu.

Majoritatea instituțiilor care și-au prezentat avizele față de inițiativa Cabinetului Tarlev au constatat însă, că această lege este ilegală și contravine atât legislației naționale, cât și celei internaționale.

Într-un raport prezentat Parlamentului, președintele Centrului pentru Drepturile Omului, avocatul parlamentar Raisa Apolschi, arată că „restrângerea dreptului de a deține de către cetățenii Republicii

Moldova a cetățeniei altor state în perioada exercitării unor funcții publice este discriminatorie și contravine spiritului de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului garantate de Constituție”. Avocații parlamentari consideră că modificările propuse de Guvern „nu se încadrează în exigențele prevăzute de Constituție, care enunță condițiile în care este admisă restrângerea unor drepturi”.

Nici Uniunea Notarilor din Republica Moldova nu susține inițiativa Guvernului. În avizul său, această instituție a constatat că „adoptarea unui astfel de proiect de lege din start ar însemna încălcarea flagrantă a prevederilor Constituției Republicii Moldova”.

La rândul său, ministrul Reintegrării, Vasili Șova, a constatat că „prevederile proiectului de lege vin în contradicție cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și cu legislația națională în vigoare”. „Vom menționa, în acest sens, Convenția Europeană cu privire la cetățenie, care este în vigoare în Republica Moldova din 1 martie 2000 și care stabilește că cetățenii statului parte care posedă o altă cetățenie au, pe teritoriul

acestui stat parte unde trăiesc, aceleași drepturi și obligații ca și cetățenii acestui stat”, se arată în avizul ministrului Vasili Șova.

Împotriva adoptării acestui proiect de lege s-au mai pronunțat Procuratura Generală, Comisia Electorală Centrală și Ministerul Administrației Publice Locale. În raportul prezentat Parlamentului, Procuratura Generală constată că proiectul de lege, în cazul în care va fi aprobat, „va îngreuna dreptul legal al cetățenilor care posedă dubla cetățenie de a ocupa o funcție publică în stat”.

Vitalie NAGACEVSCHI,
președinte al Asociației „Juriștii pentru drepturile omului”:



Acest proiect de lege este îndreptat împotriva persoanelor care dețin și cetățenia română

În opinia mea, acest proiect de lege este îndreptat, în special, împotriva persoanelor care dețin și cetățenia română. Spun asta, deoarece anume acordarea cetățeniei române se face publică, pe când acordarea cetățeniei ruse, de exemplu, nu se face publică și, prin urmare, nu se cunoaște cine deține această cetățenie. Prin urmare, persoanele care dețin dubla cetățenie, inclusiv cea rusă, vor putea accede ușor la funcțiile publice, pe când cei care dețin și cetățenia română nu

vor avea această posibilitate. Aici, de altfel apar mai multe probleme. Eu cred că rezultatul va fi altul decât cel pe care îl așteaptă promotorii acestei inițiative. Cei care dețin dubla cetățenie vor renunța nu la cetățenia română, ci la cea moldovenească.

Situația demografică, în ceea ce privește cetățenia, ar trebui să pună în gardă autoritățile moldovene. Dacă deschidem Monitorul Oficial, vedem că sunt singulare cazurile de acordare a cetățeniei Republicii Moldova, în timp ce cazurile de renunțare la cetățenia moldovenească se ridică la ordinul sutelor. Acest lucru demonstrează necesitatea ca autoritățile publice centrale să facă tot ce este posibil pentru ca cetățenia Republicii Moldova să fie mai atractivă.

Din alt punct de vedere, această lege va afecta serios cetățenii care locuiesc în stânga Nistrului. Or, se știe că peste 80 la sută din populație din regiunea transnistreană deține și cetățenia moldovenească, și cea rusă sau ucraineană. De asemenea, vor fi împiedicate astfel procesele democratice din sudul Republicii Moldova, de exemplu, în Taraclia, unde marea majoritate a populației deține dubla cetățenie, inclusiv cea bulgară, iar aceste persoane nu vor putea accede la funcții de conducere în cadrul autorităților publice locale.

Iurie ROȘCA,
vicepreședintele Parlamentului Republicii Moldova:



Dacă un cetățean al Republicii Moldova trădează interesele țării, acest lucru poate fi demonstrat de instanța de judecată

Conform Codului Penal, dacă un cetățean al Republicii Moldova, indiferent dacă deține una sau zece cetățenii, trădează interesele țării și acest lucru poate fi demonstrat în instanța de judecată, poate fi condamnat. Acest proiect de lege are mai multe carențe. A fost pusă o întrebare la care nu s-a oferit răspuns: când cetățenii Republicii Moldova sunt potențialii trădători de patrie în accepția autorilor acestei legi? Este de mirare faptul că nimeni nu a răspuns la această întrebare, ca să știe toată lumea cine sunt potențialii infractori: membrii Guvernului, funcționarii Ministerului de Interne, membrii Curții de Conturi, membrii Curții Constituționale, funcționarii publici, inclusiv secretarele, curierii, judecătorii, membrii Consiliului de Administrație al Băncii Naționale din Republica Moldova, avocații parlamentari, membrii Comisiei Electorale Centrale, aspiranții la funcția de deputat, angajații Serviciului de protecție și pază de stat, personalul Gărzii financiare, angajații Serviciului de Informație și Securitate, vameșii, președintele Republicii Moldova, procurorii etc. Numărul acestora ajunge la câteva zeci de mii, dacă ne gândim și la numărul



membrilor familiilor acestor cetățeni care vor fi afectați psihologic și moral de intenția de a promova această lege și la consecințele electorale ale celor care insistă asupra acestui proiect de lege. Omul, dacă este vânzător de țară, poate fi apatrid sau poate să dețină cetățenia Republicii Moldova, să fie un vânzător profesionist, inclusiv să trădeze interesele naționale. Nu astfel se certifică patriotismul, prin deținerea uneia sau mai multor cetățenii. O altă confuzie intelectuală și profesională este faptul că se confundă deținerea cetățeniei altor state, bineînțeles a României, cu eventuala sau posibilă racolare de către serviciile secrete a unor cetățeni ai Republicii Moldova, fapte sancționate de către legislația în vigoare. Adesea este confundată cetățenia cu calitatea de agent al unui serviciu. Eu aș fi de acord cu adoptarea acestei legi, dacă ea ar viza, de pildă, angajații Serviciului de Informații și Securitate în mod exclusiv. De ce? Pentru că ei dețin calitatea de a colecta și de a opera cu informații secrete, iar noi, în calitate de demnitari, în cazul în care primim o informație cu caracter secret, semnăm o declarație de răspundere penală.

Leonid BUJOR,
deputat în Parlamentul Republicii Moldova:



Noua lege se înscrie în politica de divizare a societății

Noua lege se înscrie în politica de divizare a cetățenilor, de șantaj și de epurare a cadrelor în structurile de stat. Supremația convenției este fixată atât prin articolul 4 al Constituției, cât și în articolul 9 al Legii cetățeniei Republicii Moldova. Deci, orice prevedere sau modificare care contravine Convenției europene este, din start, lovită de nulitate. Proiectul Guvernului, în acest context, reprezintă un non-sens, o risipă de efort, de timp și de bani publici.

NICOLAE FEDERIUC,
SERGIU PRAPORȘCIC

Accesul cetățenilor la jurisdicția constituțională

Interviu cu Dumitru Pulbere, judecător, președinte al Curții Constituționale a Republicii Moldova



- Domnule președinte, după confirmarea, acum câțiva ani, a noii componente a Curții Constituționale, numărul sesizărilor adresate acestei instanțe a scăzut vertiginos. Nu considerați că acest lucru se datorează faptului că a scăzut încrederea față de această instituție a acelor care dețin dreptul de a sesiza Curtea?

- Conform Constituției, Curtea Constituțională este compusă din 6 judecători, numiți pentru un mandat de șase ani (respectiv, câte doi) de Parlament, Guvern și Consiliul Superior al Magistraturii. Fiecare dintre judecători poate deține funcția respectivă pe durata a două mandate. Anul acesta a expirat termenul pentru primul mandat în cazul a patru judecători, trei dintre care și-au păstrat funcțiile pentru al doilea mandat. Aceștia, împreună cu judecătorul nominalizat pentru primul mandat, pe data de 23 februarie a anului curent, au depus jurământul de exercitare a funcției de judecător al Curții Constituționale. Deci, practic, începând cu această dată, și nu de acum câțiva ani, Curtea Constituțională are o componență reînnoită.

Cât privește reducerea numărului sesizărilor adresate Curții, parțial aveți dreptate. Anul trecut, bunăoară, el a fost de patru ori mai mic decât în 1999. Cel mai scăzut nivel a fost înregistrat în 2004 – doar 27 de sesizări, în următorii ani acestea depășind puțin cifra de 30, adică menținându-se la un nivel constant. Caracteristic în acest sens se pare că va fi și anul curent – până în prezent au fost depuse 21 de sesizări. Am zis că aveți parțial dreptate, fiindcă nu considerăm că fenomenul descris este o urmare a scăderii încrederii față de Curtea Constituțională a subiecților cu drept de sesizare. În primul rând, pentru faptul că doi dintre acești subiecți – Guvernul și Consiliul Superior al Magistraturii (care reprezintă puterea judecătorească) – numesc judecători ai Curții, alți doi subiecți – deputatul în Parlament și fracțiunea parlamentară – au tangență directă la numirea de către Parlament a judecătorilor. Nu credem că și celelalte autorități cu drept de sesizare a Curții – președintele Republicii Moldova, ministrul Justiției, Judecătoria Economică, avocatul general, avocatul parlamentar și Adunarea Populară a Găgăuziei (Gagauz-Yeri) – se îndoiesc de competența sau echidistanța înaltei autorități de jurisdicție constituțională.

Explicația reducerii numărului sesizărilor ar fi, mai degrabă, în faptul că, în ultimii ani, există o situație stabilă în Parlament, iar majoritatea actelor legislative până la adoptare sunt expertizate de anumite foruri și organisme europene. Numărul sporit de sesizări de cândva avea la bază lipsa unei majorități parlamentare bine organizate, ceea ce, evident, conducea și la adoptarea unor decizii controversate, neconforme normelor constituționale. Drept dovadă a celor expuse mai sus servește și proporția dintre actele normative recunoscute constituționale și cele declarate neconstituționale. Astfel, dacă la începutul acestui deceniu prevalau deciziile din prima categorie, anul trecut neconstituționalitatea a fost pronunțată doar în 5 cazuri, iar constituționalitatea în 20 de cazuri. În anul curent (până la data acordării prezentului interviu), diferența proporțională e și mai mare – 1 la 11.

În contextul întrebării adresate am vrea să ne referim la anumite aspecte de ordin științific, în cazul subiecților cu drept de sesizare.

În primul rând, pare a fi anormală situația când ministrul Justiției, făcând parte din Guvern, urmează să sesizeze Curtea Constituțională în privința hotărârilor acestuia. Acest fapt ar face ca Guvernul să ceară opinia Ministerului Justiției în ceea ce privește constituționalitatea hotărârilor care vor fi emise.

În al doilea rând, Procuratura, conform art. 124 din Constituție, nu doar supraveghează respectarea exactă și uniformă a legilor, dar are și dreptul să se adreseze în instanța de judecată, în cazul lezării printr-un act normativ a intereselor legale ale cetățenilor sau ale persoanelor juridice care, prin intermediul Curții Supreme de Justiție, pot sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității unor norme de drept. Or, aprecierea neconformității actelor normative cu Constituția nu este o funcție a Procuraturii.

În al treilea rând, este discutabil dreptul Adunării Populare a Găgăuziei de a sesiza Curtea Constituțională. Doar într-o federație, și nu într-un stat unitar ca Republica Moldova, subiecții acesteia pot sesiza instanța de jurisdicție constituțională în cazul lezării drepturilor atribuite printr-un act normativ. Deși Gagauz-Yeri este administrată în baza

unui statut special, ea constituie totuși o unitate administrativ-teritorială, și nu o unitate statală.

Credem că aceste opinii atestate în mediul științific ar trebui luate în seamă, mai ales în cazul dacă se va accepta accesul direct al cetățenilor la Curtea Constituțională. O confirmare în plus a justității lor poate servi și faptul că anul trecut, bunăoară, procurorul general și ministrul Justiției au depus doar câte o sesizare, iar autoritatea superioară a Găgăuziei – chiar niciuna.

- *Susțineți sau nu inițiativa privind examinarea de către Curtea Constituțională a cererilor individuale ce reclamă violarea drepturilor omului? Și ce fel de hotărâri credeți că ar trebui să fie luate în acest caz de către Curtea Constituțională: hotărâri definitive, care prevăd până și acordarea de despăgubiri, sau hotărâri care ar constata doar încălcarea drepturilor omului și ar trimite cazul la rejudecare în instanța națională?*

- Considerăm oportună înzestrarea cetățenilor cu dreptul de a sesiza expres Curtea Constituțională în cazurile încălcării concrete și evidente a drepturilor și libertăților fundamentale. Probabil, în anumite situații, controlul constituționalității întru înlăturarea lacunelor legislative ar trebui făcut a priori. Practica activității judiciare demonstrează necesitatea ca dreptul de a sesiza Curtea Constituțională, privind excepțiile de neconstituționalitate a actelor juridice, să fie acordat nu numai Curții Supreme de Justiție, ci și tuturor instanțelor judecătorești. Aceasta se impune mai ales pentru că prin intermediul excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională are misiunea de a garanta liberul exercițiu al drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

Totodată, este necesar de delimitat strict în legislație care acte ale autorităților publice se supun controlului constituționalității și care se supun controlului legalității. Credem că examinarea actelor cu caracter normativ este o atribuție inerentă a Curții Constituționale, iar a celor cu caracter individual – revine instanțelor de contencios administrativ.

Să nu uităm, în contextul dat, că, în Republica Moldova, Curtea Constituțională nu poate examina litigii din proprie inițiativă, ci doar la sesizarea subiecților indicați în legislație.

Nu toate litigiile țin de competența Curții. Dacă în procesul examinării apar chestiuni ce țin de competența altor organe, Curtea Constituțională remite acestora materialele. Curtea stabilește ea însăși limitele de competență. Oricât de numeroase ar fi atribuțiile ei, de diferite prin obiectul, natura și condițiile de realizare, ele sunt totuși enumerate într-o formă limitativă în Constituția Republicii Moldova, și apoi reproduse în Legea cu privire la Curtea Constituțională și în Codul jurisdicției constituționale.

Curtea Constituțională examinează în exclusivitate doar chestiuni de drept.

Pentru ca cititorul dumneavoastră să înțeleagă mai bine cu ce se ocupă Curtea Constituțională, în cele ce urmează vom deschide câteva paranteze ce vizează „bucătăria” jurisdicției efectuate de ea. Competența Curții Constituționale cuprinde atribuții de control, atribuții interpretative, atribuții de confirmare și constatare.

Din prima categorie fac parte: controlul constituționalității legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, a tratatelor internaționale; controlul pe calea excepției de neconstituționalitate; controlul constituționalității inițiativelor de revizuire a Constituției.

Atribuțiile interpretative reies din prerogativa Curții de a interpreta Constituția și cadrul constituțional în general. Orice subiect de drept care este imputernicit prin lege de a sesiza Curtea Constitu-

țională poate să se adreseze instanței constituționale în scopul de a elucida unele momente obscure legate de prevederile constituționale. Majoritatea interpretărilor se referă la competențele autorităților publice și la respectarea principiului separației și colaborarea puterii în stat.

Atribuțiile de confirmare și de constatare vizează confirmarea rezultatelor referendumurilor republicane, ale alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova, validarea mandatelor deputaților și al Președintelui Republicii, constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea din funcție a Președintelui Republicii Moldova, interimatul funcției de Președinte, imposibilitatea Președintelui Republicii de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 zile; hotărârea asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic.

Aici ar mai fi de precizat că, în Republica Moldova, Curtea Constituțională nu are dreptul să se autosesizeze, controlul de constituționalitate efectuându-se numai la sesizarea subiecților stabiliți. În cazul excepției de neconstituționalitate, sesizarea Curții poate fi înfăptuită numai de Curtea Supremă de Justiție (care va acționa la sesizarea instanței de drept comun) și Judecătoria Economică (până azi, nu s-au identificat astfel de cazuri). Controlul efectuat înainte de promulgarea legii se face la inițiativa Președintelui Republicii, președintelui sau deputaților din Parlamentul, Guvernului, Curții Supreme de Justiție.

- *În cazul instituirii accesului liber al cetățenilor la justiția constituțională, ar putea face față Curtea Constituțională unui număr, bănuim, foarte mare de cereri care ar veni din partea oamenilor simpli ale căror drepturi au fost încălcate de către autorități?*

- O spunem din capul locului că instituirea recursului constituțional individual al cetățenilor la jurisdicția Curții Constituționale ar constitui lichidarea unei lacune constituționale în sistemul nostru național.

În general, recursurile individuale se împart în două categorii: recursul constituțional, prin care o persoană sesizează direct Curtea Constituțională, în cazul violării drepturilor constituționale; „actio popularis”, prin care se constată constituționalitatea unui act juridic pentru apărarea interesului public și potrivit căruia orice cetățean are dreptul de a contesta constituționalitatea legii.

O altă condiție ar fi ca recursul constituțional să nu repete în mod esențial un recurs examinat anterior de Curtea Constituțională, să nu se aple pe rol la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, să conțină fapte noi. În recurs trebuie să se abordeze doar probleme de competența Curții Constituționale.

Cetățeanul trebuie să știe și să înțeleagă că, la fel ca în alte state ale lumii, și la noi Curtea Constituțională funcționează în scopul apărării regimului constituțional, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, asigurării exercițiului direct al Constituției, adică în scopul respectării și asigurării valorilor politice și juridice fundamentale, statuate și garantate de Constituție. Orice decizie a Curții reflectă nivelul democrației constituționale în țară, al implementării constituționalismului în societate.

Bineînțeles, nu suntem de acord cu acei care consideră că implementarea recursului constituțional în Republica Moldova va fi o piedică pentru cetățeni de a se adresa la Curtea Europeană. Or, condiția de bază pentru buna funcționare a Curții Europene este eficacitatea sistemelor naționale de recurs. Curtea Europeană este ultima instanță la care pot apela cetățenii statelor părți la Convenția Europeană lezați în drepturile lor. Deoarece cetățenii nu sunt și nu vor fi lipsiți de dreptul de a introduce acțiuni la Curtea Europeană, aceste temeri sunt total nefondate.

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.
 (2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.
 (3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 134, Constituția Republicii Moldova

națională ar reduce cu mult afluxul cererilor depuse la CEDO

Pot fi aduse și alte argumente în favoarea implementării instituției recursului constituțional, și anume practica altor state în acest domeniu, cheltuielile mari pe care le implică intentarea unui proces la Curtea Europeană, atât pentru partea vătămată, cât și pentru stat, și altele.

Implementarea instituției plângerii constituționale în țara noastră este inevitabilă, buna funcționare a acestui mecanism va depinde de suportul legal, care va fi adoptat ulterior revizuirii Constituției Republicii Moldova. Este indiscutabil că acest suport va fi benefic pentru cetățenii noștri.

În Europa, în ultimul deceniu al secolului XX și în primii ani ai secolului XXI, o tendință dominantă a constituit extinderea recursului individual. Astfel, el a fost implementat în Letonia, Polonia, Rusia, Slovacia și Azerbaidjan, preluându-se exemplul Austriei, Germaniei, Ungariei, Spaniei, în care recursul individual se practică demult. Actualmente, puține țări care au adoptat sistemul controlului constituțional centralizat nu au implementat recursul individual.

Suntem siguri că, în prezent, la noi în țară există voință politică pentru admiterea recursului individual la Curtea Constituțională. Semnale în acest sens avem de la șeful statului, de la conducerea Guvernului, din Parlament. Susținută fiind și de opinia publică, această inițiativă va fi materializată, e doar o chestiune de timp.

Evident, aplicarea recursului individual implică și anumite probleme, una dintre ele constând în suprasolicitarea Curții Constituționale, secundată de riscul tergiversării înlăturării justiției. În curțile constituționale din diverse țări, numărul recursurilor individuale este în continuă creștere. Dacă aceasta se va întâmpla și la noi, vom largi corespunzător schema de cadre, va spori, probabil, și componența Curții.

Probleme sunt și vor fi, important este ca noi să asigurăm dreptul și liberul acces al cetățeanului la justiție și să-i garantăm respectarea drepturilor și libertăților fundamentale.

Întrucât Republica Moldova a permis cetățenilor săi accesul la CEDO, pentru protecția drepturilor statuate de Convenție și, implicit, de Constituția Republicii Moldova, nu poate fi considerată inacceptabilă depunerea unei astfel de plângeri inițial în instanța națională de jurisdicție constituțională. De remarcat că, potrivit Convenției, CEDO își stabilește ea însăși competențele, și nu statul-parte i le dictează. Potrivit proiectului de lege ce urmează să consfințească aplicarea recursului individual, adică a accesului direct la justiția constituțională, plângerile constituționale, până a fi depuse la o instanță internațională, pot fi examinate de Curtea Constituțională, unica autoritate abilitată să interpreteze oficial normele constituționale și, implicit, să le exercite direct.

Prin această modalitate s-ar completa, pentru cetățean, sfera mijloacelor de protecție a drepturilor și libertăților sale, iar eficacitatea justiției constituționale ar avea de câștigat. De asemenea, prin această posibilitate cetățeanul ar dobândi o independență față de subiecții cărora în prezent le este atribuit acest drept.

- Câte hotărâri ale Curții Constituționale nu au fost executate? Care este cauza că hotărârile CC



nu sunt puse în aplicare? Ce întreprinde Curtea pentru a soluționa această problemă? Credeți că ar fi util elaborarea unui mecanism care ar presupune pedepsirea persoanelor care se fac vinovate de neexecutarea acestor hotărâri?

- Problema eficienței justiției constituționale este într-adevăr cea mai importantă pentru curțile constituționale și organele cu statut similar din toate țările lumii. Și Republica Moldova s-a confruntat cu ea, mai ales în primii 7 ani de activitate a Curții Constituționale, când raportul dintre numărul actelor adoptate și executarea prevederilor acestora era mult prea nefavorabil. Acea situație a impus necesitatea examinării minuțioase și responsabile a modului în care era înțeleasă și percepută ideea constituționalității actelor normative, modul în care Curtea își îndeplinește rolul de factor de echilibru între ramurile puterii în stat, de garantare a supremației Constituției în toată complexitatea ei. Drept rezultat, Curtea a formulat în Adresa expediată, pe 21 ianuarie 2002, ramurilor centrale ale puterii mai multe propuneri de amendare a Legii cu privire la Curtea Constituțională, referitoare la crearea mecanismului concret și eficient de executare și control asupra îndeplinirii actelor emise de Curte. Modificările operate ulterior de către Parlament (pe 14 iunie 2002) țin de o redacție nouă a articolului „Acțiunea actelor Curții Constituționale” și introducerea a două articole absolut noi – „Obligația autorităților publice pri-

vind executarea actelor Curții Constituționale” și „Neexecutarea actelor Curții Constituționale”.

Nu vom intra în prea multe detalii, dar câteva prevederi ale acelor modificări legislative credem că vizează direct răspunsul la întrebarea dumneavoastră. Astfel, conform articolului 281 din Codul jurisdicției constituționale, Guvernul este obligat ca, în termen de cel mult 3 luni de la publicarea actului Curții, să prezinte Parlamentului proiectul de lege pentru modificarea, completarea sau abrogarea actului normativ (a unor părți ale lui) declarat neconstituțional. Proiectul respectiv urmează a fi examinat de legislatori în mod prioritar. În privința actelor emise de președintele Republicii Moldova și de Guvern termenul respectiv este și mai mic – 2 luni. Actele emise întru executarea actelor normative (a unor părți ale lor) declarate neconstituționale devin nule și se abrogă. În termen de cel mult 3 luni urmează să fie examinate de instanța vizată și observațiile (constatările) Curții Constituționale privind lacunele (omisiunile) reglementărilor normative, datorate nerealizării prevederilor constituționale indicate în adresă. Cel de-al doilea articol nou, 282, prevede că neexecutarea, executarea necorespunzătoare, împiedicarea executării actelor Curții Constituționale atrag după sine răspunderea prevăzută de legislația în vigoare. De menționat și faptul că Guvernul, printr-o hotărâre a sa specială, din 23 decembrie 2002, a format mecanismul juridic privind modul de executare a hotărârilor Curții Constituționale, mecanism care, în linii mari, acționează ireproșabil.

Datorită eforturilor comune, constatăm o ameliorare vizibilă a eficienței activității Curții Constituționale. Astfel, dacă la 1 ianuarie 2002 erau neexecutate 20 de hotărâri, inclusiv acte din anii 1996-2000, ulterior acest indice s-a redus doar la câteva cazuri anual de neexecutare în termenul prevăzut. În prezent, nu există nicio hotărâre a Curții neexecutată până la termenul prescris. Concluzia de bază la acest capitol ar fi totuși următoarea: eficiența activității Curții Constituționale depinde nu numai de reglementările legale în vigoare, ci și de voința statului, a instituțiilor lui de acțiune conform rigorilor democrației moderne, asigurând respectarea literei și spiritului Constituției. Bineînțeles, în această ordine de idei avem neapărată nevoie și de sprijinul opiniei publice, inclusiv prin concursul mijloacelor de informare în masă, al societății civile în ansamblu.

- Cum explicați numărul atât de mare de procese pierdute de către Republica Moldova la CEDO și ce puteți spune, în acest context, despre calitatea justiției în țara noastră?

- Ceea ce vă interesează pe dumneavoastră cred că frământă întreaga societate, problema dată fiind în centrul atenției procesului în derulare pentru perfecționarea justiției în țara noastră, care concordează cu prevederile Programului comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei privind sporirea independenței, transparenței și eficienței justiției în Republica Moldova.

În limitele rigorilor ce le comportă calitatea de judecător al Curții Constituționale, ne vom strădui să satisfacem interesul vizavi de problema abordată. În primul rând, considerăm că, deși CEDO examinează cererile depuse împotriva Moldovei de aproape 10 ani, multă lume de la noi, inclusiv juriștii, nu prea cunoaște procedura de examinare a acestora de către instanța europeană. O metodă de înlăturare a acestei lacune, care ar facilita înțelegerea mai bună a mecanismului de protecție a drepturilor omului instituit prin legislația europeană, ar fi, credem, publicarea obligatorie și integrală a deciziilor corespunzătoare ale CEDO pentru accesul liber al populației la această informație.

Nu demult, la Chișinău, a fost editată o carte extrem de utilă în acest sens, „Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Reglementări de bază și jurisprudență în cauzele moldovenești”. Ea conține, pe mai bine de 40 de pagini, și analiza sumară a prejudiciilor materiale și morale acordate de CEDO pe marginea cererilor depuse împotriva statului nostru din septembrie 1997 până în aprilie 2007. Doar o simplă trecere în revistă a acestor date ne demonstrează că absoluta lor majoritate se referă la imperfecțiuni legate de hotărârile judecătorești, dar mai ales la neexecutarea acestora. Majoritatea specialiștilor ce se expun pe marginea situației date consideră că e vorba, în primul rând, de nedepășirea unor probleme mai vechi din justiția moldovenească. Ele țin de pregătirea profesională, condiția materială și socială a judecătorilor, dar și multe imperfecțiuni ale cadrului legal. Este necesară constituirea și aplicarea mecanismului de răspundere personală a judecătorului față de actul de justiție. Bineînțeles, există rezerve și în ce privește asigurarea independenței reale a puterii judecătorești. În ultimii ani, Curtea Constituțională a pronunțat un șir întreg de hotărâri și avize privind controlul constituționalității actelor normative, a dat interpretare oficială unor norme constituționale sau și-a expus opinia asupra inițiativelor de revizuire a Constituției, ce țin de funcționarea puterii judecătorești, contribuind astfel la depășirea barierelor existente încă în consolidarea acesteia ca ramură distinctă a puterii în stat. Acest proces continuă.

Făcând trimitere la aceleași obligații legale ale judecătorului Curții Constituționale, sperăm să nu se interpreteze că luăm apărarea cuiva spunând că fenomenul proceselor în creștere la CEDO cu referire la Republica Moldova nu trebuie dramatizat, ci privit și prin prisma transformărilor social-economice în prelunga perioadă de tranziție prin care trece țara noastră. Procese la CEDO pierd și multe alte state, unele într-un număr și mai mare, și nu numai cele cu tinere democrații.

După cum spuneam și mai sus, noi considerăm că soluționarea cât mai urgentă a problemei accesului direct al cetățenilor la jurisdicția constituțională națională va reduce cu mult afluxul cererilor depuse la CEDO. În acest sens există sprijinul autorităților centrale ale statului, fiind creată și o Comisie națională pentru pregătirea amendării corespunzătoare a Constituției. În decembrie anul curent, sub egida Curții Constituționale urmează să aibă loc la Chișinău o conferință internațională pe această temă, menită să contribuie la fundamentarea preconizatei amendări constituționale prin opiniile savanților, legiuitorilor și demnitarilor de stat într-un cadru de analiză științifico-practică.

Interviu realizat de NICOLAE FEDERIUC

Decizia de a înființa Curtea Constituțională a fost adoptată și publicată în Constituția Republicii Moldova la 29 iulie 1994. Activitatea Curții Constituționale este reglementată prin titlul V articolele 134-140 din Constituție și prin Legea nr. 317-XIII, din 13 decembrie 1994, „Cu privire la Curtea Constituțională” și Codul jurisdicției constituționale nr. 502-XIII, din 16 iunie 1995.

Curtea Constituțională a Republicii Moldova se află în afara puterilor legislative, executivă și judecătorească. Competența sa, stabilită prin Constituție, și activitatea de zi cu zi denotă independența acestei instituții și subordonarea ei doar Legii Supreme.

Spre deosebire de instanțele judecătorești de drept comun, Curtea Constituțională este unica autoritate publică politico-jurisdicțională, care examinează în exclusivitate probleme de drept și contribuie la perfecționarea actelor cu caracter normativ adoptate de Parlament, Președintele Republicii Moldova și Guvern.

Curtea activează conform propriei jurisdicții, în baza principiilor independenței, colegialității, legalității și publicității, dispune de autonomie financiară și de buget propriu, inclus distinct în Bugetul de Stat.

ȘI TU POTI

Centrul de drept din Căușeni pledează pentru acțiuni comune în vederea prevenirii și combaterii traficului de ființe umane

Centrul de Drept din raionul Căușeni (CDC) reprezintă una din puținele organizații non-guvernamentale de nivel raional care activează în domeniul apărării și promovării drepturilor omului. Înființată în 2005 la inițiativa autorităților locale din Căușeni,

această instituție a depășit prin influența și importanța sa teritoriul raionului, ajungând să fie cunoscută în toată Republica Moldova, grație asistenței acordată victimelor traficului și a activităților de instruire și informare în domeniul drepturilor omului.

La 16 octombrie curent, CDC, în colaborare cu Consiliul raional Căușeni, a inițiat audieri publice privind realizarea cap.7 al Planului Național de acțiuni în domeniul Drepturilor Omului (PNADO) - prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. În cadrul ședinței date au participat membrii Comisiei raionale privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, funcționari publici, reprezentanți ai organelor de drept, mass-media, ong-urilor și organizațiilor internaționale, profesori și primari din raionul Căușeni.

Potrivit directorului CDC, Ion Oboroceanu, scopul Centrului este contribuția la implementarea integrală a PNADO la nivel local. CDC a devenit pe parcursul a doar doi ani de activitate o instituție locală de apărare și promovare a drepturilor omului, care monitorizează activ felul în care autoritățile locale respectă și asigură drepturile omului.



gravitatea acestei probleme și trebuie să luptăm cu acest fenomen cu toată responsabilitatea”, a subliniat Ion Oboroceanu.

În cadrul primei audieri publice organizate de către CDC, a fost prezent și președintele Comisiei parlamentare pentru drepturile omului, Ștefan Secăreanu, care a ținut să menționeze despre importanța deschiderii unor astfel de centre în fiecare raion. „Odată cu declarațiile noastre ferme de integrare europeană și avansarea noastră în structurile europene, respectarea drepturilor omului devine o prioritate. Se știe foarte bine că țara noastră are probleme foarte mari la capitolul respectării drepturilor omului, lucruri care sunt menționate, în primul rând, de către experții internaționali care monitorizează felul în care Republica Moldova își onorează angajamentele față de UE, și aici mă refer la recenta vizită a comisariatului pentru drepturile omului și libertăți din cadrul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, Thomas Hammarberg, care a vizitat țara noastră și a atenționat autoritățile moldovene asupra problemelor cu care ne confruntăm. Oficialul european s-a mai referit și la restanțele pe care le are statul nostru în sensul respectării acestor obligații”, a spus Ștefan Secăreanu.

Președintele Comisiei parlamentare pentru drepturile omului a mai menționat

nat că dorește ca în cadrul acestor audieri publice să existe o deschidere reală spre comunicare și realizarea acțiunilor menite să respecte drepturile omului la nivel local.

Potrivit specialistului coordonator din cadrul inspectoratului școlar Căușeni, Eugenia Macarenco, activitatea CDC trebuie să se axeze, în primul rând, pe efectuarea unui lucru de prevenire printre persoanele tinere. „În acest scop, trebuie să fie organizate cât mai multe întruniri și seminare cu directorii de școală și responsabilii de educație din localitățile raionului, în cadrul cărora, tinerii să fie atenționați asupra consecințelor negative a migrației masive a tineretului din Republica Moldova și a riscului de trafic de persoane la care aceștia se expun plecând din țară. Cei mai vulnerabili în fața acestui risc sunt adolescenții care provin din familii defavorizate social sau incomplete. Nu trebuie să uităm nici de părinții care pleacă peste hotare și lasă copii în grija bunicilor sau a altor rude”, a mai spus Eugenia Macarenco.

Ea a ținut să specifice că, în prezent, 9 la sută dintre copiii apți de a merge la școală din orașul Căușeni au ambii părinți plecați la muncă peste hotare, iar 30 la sută sunt rămași în grija unui singur părinte, care, de cele mai multe ori, este sau devine alcoolic. „Această situație este foarte alarmantă, mai ales că numai în raionul nostru ne-am confruntat deja cu 30 de cazuri de trafic de ființe umane. Cred că numai faptul că autoritățile centrale ne-au izolat de restul Europei îi face pe oameni să plece masiv peste hotare, mai ales prin



diferite metode ilegale, fapt ce mărește considerabil riscul traficării cetățenilor noștri și a copiilor lor rămași acasă de unii singuri”, a mai adăugat Eugenia Macarenco.

La sfârșitul evenimentului, reprezentantul Organizației Internaționale pentru Migrație, Victor Lutenco, a vorbit despre importanța documentării populației în vederea riscului traficării și a propus formarea mai multor focus-grupuri de influență asupra populației în vederea combaterii acestui fenomen. „Principalele destinații în care sunt traficați cetățenii statului nostru sunt

roceanu, a mulțumit celor prezenți la primele audieri publice și a remarcat că pentru viitor CDC va continua activitatea de documentare și de încurajare a populației de a vorbi despre problemele cu care se confruntă și de acționa atunci



Victor LUTENCO, reprezentantul Organizației Internaționale pentru Migrație

când simt că le-au fost lezate drepturile. „CDC va acorda în continuare asistență juridică victimelor traficului de ființe umane. Ajutând aceste persoane, ne acordăm nouă înșine o mână de ajutor, pentru că vom putea trăi într-o societate mai sigură și mai informată. CDC este anume acea instituție care are menirea nu numai de a reabilita și a informa despre încălcarea unor drepturi ale omului, dar și de a preveni populația despre cele menționate mai sus. Prevenirea și combaterea traficului de persoane este o problemă care implică mobilizarea atât a organelor de drept, precum și a ong-urilor, mass-mediei și a fiecărui cetățean în parte, deoarece fiecare din noi sau semenii noștri poate fi victima unui astfel de fenomen”, a conchis Ion Oboroceanu.

Dat fiind faptul că audierea publică a fost organizată de CDC în parteneriat cu Consiliul raional Căușeni, toate propunerile privind acțiunile de prevenire și combatere a traficului de persoane, inclusiv acțiunile ce necesită implicarea organizațiilor non-guvernamentale locale și a mass-media, au fost incluse într-o rezoluție comună de acțiuni în acest sens.

ALEX LUCA



Ion OBOROCEANU, directorul Centrului de Drept din raionul Căușeni

„Am decis să organizăm audieri publice, având toată susținerea și înțelegerea Comisiei parlamentare pentru drepturile omului și a Proiectului PNUD „Susținere în implementarea PNADO”. Sunt convins că toate audierile publice pe care le vom organiza în cadrul CDC, împreună cu reprezentanți ai organelor de drept locale și de nivel național, vor da un plus de documentare populației din spațiul rural, care este cea mai expusă pericolului traficului de ființe umane. Noi suntem acei care conștientizăm

Orice persoană are îndatoriri față de colectivitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om nu este supus decât numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și ca să fie satisfăcute justele cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică. Aceste drepturi și libertăți nu vor putea fi în nici un caz exercitate contrar scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 29, Declarația Universală a Drepturilor Omului

Linia fierbinte „La strada”

0 800 77777 apel gratuit dacă telefonezi din Moldova

(+ 373 22) 23 33 09 (dacă telefonezi de peste hotare)

pentru mesaje electronice: assistance@lastrada.md

Orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și a familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare; el are dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința sa. Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire deosebită.

Articolul 25, Declarația universală a drepturilor omului

Cetățenii sunt neîncrezători în polița de asigurare medicală

Reformarea domeniului de ocrotire a sănătății și a sistemului de asigurare medicală obligatorie este tot mai mult prezentă în discursurile autorităților centrale, care afirmă că acțiunile implementate în acest domeniu denotă o evoluție pozitivă a accesului populației la serviciile medicale. Cetățenii însă, se plâng tot mai des de costurile sporite ale poliței de asigurare, de cozile formate în instituțiile medicale și de atitudinea medicilor, care este, în opinia lor, indiferentă față de problemele de sănătate ale pacienților. În acest context, cetățenii Republicii Moldova manifestă tot mai multă neîncredere față de autoritățile centrale, față de medici și față de eficiența sistemului de asigurări obligatorii în medicină.

Republica Moldova a trecut la sistemul de asigurare medicală obligatorie începând cu anul 2003, iar de atunci prețurile la polițele de asigurare medicală obligatorie, precum și primele de asigurare obligatorie pentru asistență medicală sunt în continuă creștere. Astfel, polițele de asigurare medicală pot fi procurate în anul curent la un preț de 1.207 lei, comparativ cu 441,23 lei, cât costa în 2004. De asemenea, primele de asigurare în anul curent s-au majorat de două ori în ultimii doi ani, de la 3 procente, cât era în 2005, la 6 procente, în anul curent. Pentru anul viitor este deja stabilită o majorare a prețului pentru polița de asigurare. Deși prețurile stabilite pentru procurarea polițelor de asigurare sunt cu mult mai mari decât valoarea coșului minim de consum, care a depășit 900 de lei, acesta nu este singurul impediment în accesul pacienților la serviciile medicale. Totodată, sistemul de asigurare medicală obligatorie oferă noi scumpiri și pentru anul viitor. Directorul general al Companiei de Asigurări în Medicină, Gheorghe Russu, a anunțat, în cadrul unei ședințe de Guvern, că prețul pentru o poliță de asigurare medicală în anul viitor va constitui 1.893 lei, comparativ cu 1.207 lei, cât constituie valoarea prețului din anul curent. În urma aprobării de către Guvern a proiectului de lege cu privire la asigurarea în medicină, prețul stabilit va fi redus cu 50 la sută dacă poli-



Garantarea de stat în apărarea intereselor populației în domeniul ocrotirii sănătății prin sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, acordarea de asistență medicală primară de către medicii de familie, de asistență medicală urgentă la etapa prespitalicească, de asistență medicală spitalicească, în limitele și în volumul stabilit.

Articolul 2, Legea Republicii Moldova în domeniul ocrotirii sănătății

ța de asigurare medicală va fi procurată în primele trei luni ale anului viitor. Potrivit lui Russu, persoanele angajate vor plăti doar jumătate din acest preț, restul de 50 la sută fiind achitat de întreprinderea în cadrul căreia activează. „Această reducere s-a decis ca urmare a faptului că în anii precedenți, foarte puține persoane neangajate cumpărau polițe de asigurare medicală. Pentru anul viitor, pachetul de servicii în cadrul asigurării medicale este mult mai complex și mai avantajos, deoarece conține accesul la facilități în vederea efectuării unei game mai largi de analize și condiții mai bune pentru spitalizări și operații”, a menționat Gheorghe Russu. Pentru realizarea obiectivelor Companiei de Asigurări în Medicină, Guvernul a decis alocarea a 2 miliarde 622 milioane lei din Bugetul de Stat pentru anul 2008, dintre care 200 milioane lei vor fi direcționați pentru investiții capitale în acest domeniu.

Conform unui studiu elaborat în cadrul implementării programului SCERS cu privire la aspectul calitativ

al implementării sistemului de asigurare medicală obligatorie, un fenomen înregistrat în mediul rural este faptul că bolnavii, care dețin polițe de asigurare obligatorie, pot beneficia de serviciile de urgență doar în cazul când un medic sau asistent medical cheamă ambulanța. Pacienții sunt nevoiți să contacteze un lucrător medical din localitate și apoi doar prin intermediul acestuia serviciul de ambulanță. La capitolul transparența plăților recepționate de la vizitatori, se observă că majoritatea a achitat plăți direct medicului (45,3%), existând posibilitatea ca aceste surse să nu fie contabilizate. Potrivit datelor acestui studiu, segmentul de vârstă 18-44 ani, care este cel mai puțin asigurat, este cel

mai nemulțumit de calitatea serviciilor de sănătate. Același lucru se atestă și în cazul celor bătrâni, care, deși sunt cel mai bine asigurați (90%), de rând cu alte categorii (copii, studenți, elevi, funcționari etc.), manifestă rezerve față de calitatea schimbărilor. În opinia lucrătorilor medicali, dar și a unor participanți la studiu, polița de asigurare medicală obligatorie i-a avantajat în primul rând pe invalizi și bătrâni. Pentru celelalte categorii însă sistemul a fost mai puțin generos. Persistă fenomenul când cetățeanul nu se adresează la medic decât în situații critice. Numărul celor care își procură polița de asigurare din propria inițiativă este mic, în majoritatea cazurilor fiind determinate de necesitatea de a putea fi internați în spital și pentru a nu achita taxa de spitalizare.

Pacienții sunt de părere că prețul pentru polița de asigurare este exagerat

Deși autoritățile centrale afirmă că sistemul de asigurare medicală obligatorie va garanta accesul populației la serviciile medicale, majoritatea persoanelor se plâng că aceste drepturi nu le sunt respectate. Un bărbat în vârstă de 40 de ani din municipiul Chișinău, Anatol Ursachi, afirmă că nu se mai descurcă cu polița de asigurare. „Sunt bani aruncați în vânt. Situația mea e mai specială, dar fără bani nu răzbați. Eu mă tratez doar pe banii mei. Aici vin doar pentru unele analize, pentru care am nevoie de îndreptare de la

OPINIA SPECIALISTULUI

Victimele creșterii costului polițelor de asigurare sunt persoanele cu venituri mici

„Sistemul de asigurare obligatorie a fost perfecționat în ultimii doi ani, însă au apărut alte probleme legate de accesul pacienților la serviciile medicale. Pe parcursul anilor cresc prețurile la serviciile aferente din cadrul sistemului medical și anume prețurile pentru tratament, pentru servicii specializate de ambulatoriu și pentru serviciile medicilor de familie. Această sporire a prețurilor este reflectată în creșterea tarifelor din cadrul sistemului de asigurări medicale obligatorii. Ca urmare a faptului că în fiecare an este recalculat costul primei de asigurare pe care trebuie să-l achite contribuabilii, Ministerul Sănătății începe să atragă atenția asupra eliminării obstacolelor și a închităților în cadrul accesului la serviciile medicale. Victimele creșterii costului polițelor de asigurare sunt persoanele cu venituri mici. De aceea, obiectivul principal al Ministerului Sănătății, împreună cu alți parteneri sociali, este de a identifica din grupul de cetățeni, care are obligativitatea de a achita prima de asigurare sub formă fixă, anume acei cetățeni ale căror venituri sunt cu mult mai mici decât capacitatea lor de cumpărare. Astfel, în cadrul proiectului Băncii Mondiale a demarat realizarea unui studiu pentru a vedea care sunt cheltuielile acestor gospodării și ponderea cheltuielilor pentru procurarea poliței de asigurare medicală în veniturile obținute de cetățenii respectivi pentru a vedea în ce măsură aceste cheltuieli vor afecta bugetul persoanelor asigurate din punct de vedere medical. După identificarea acestor grupuri, vor fi propuse anumite mecanisme pentru a oferi compensații, posibil și unice, pentru a înlesni accesul populației la serviciile medicale. De asemenea, calitatea serviciilor medicale depinde de mai mulți factori, cum ar fi baza tehnico-materială a instituțiilor sanitar-medice, competența medicilor și utilizarea tehnologiilor noi. Pentru a spori responsabilitatea medicilor este necesară o motivare financiară. În special, în contextul în care medicii profesionali pleacă peste hotare pentru a munci, iar cei care au rămas sunt tot mai tentați să emigreze. Fără specialiști experimentați în domeniul medicinei este imposibil de a asigura servicii de calitate populației. Politica salarizării, lansată de către Ministerul Sănătății, este orientată pentru a suplini această necesitate. Ministerul Sănătății împreună cu suportul Băncii Mondiale, intenționează să reamenajeze și să reutilizeze instituțiile medicale cu scopul de a asigura, din punct de vedere geografic, accesul pacienților la serviciile medicale. Sesizările cetățenilor legate de limitarea accesului la serviciile medicale se referă și la relația medic-pacient, gradul de implicare a pacienților în luarea deciziilor, în special atunci când se prestează un serviciu sau se efectuează un diagnostic. Noi avem deja un cadru legal „Legea cu privire la drepturile și obligațiile pacienților”, regulamentul cu privire la implicarea cetățenilor în luarea deciziilor, care va fi aprobat de către Guvern la sfârșitul anului curent. O altă problemă sesizată de către cetățeni este legată de cozile formate în instituțiile medicale. Eu consider că această problemă a apărut din cauza lipsei de organizare, deoarece atunci când medicul de familie recomandă o programare la o instituție medicală superioară, pacientul respectiv trebuie să se prezinte în ziua și ora respectivă. Toate aceste probleme enumerate mai sus constituie obstacole în accesul persoanelor la serviciile medicale, însă măsurile care vor fi întreprinse de Ministerul Sănătății, autoritățile centrale și societatea civilă vor crea condițiile necesare ca sistemul de asigurare medicală obligatorie să nu mai fie văzut ca o limitare a accesului la serviciile medicale.



VALERIU SAVA, șeful Direcției asigurări în sănătate

medic. Dar polița de asigurare mi-o reține regulat din salariu”, a declarat Anatol Ursachi. Un pensionar este foarte mulțumit de sistemul de asigurare obligatorie în medicină. El spune că „noi primim foarte multe servicii medicale care ne aranjează fără plată”. Însă și această declarație, destul de optimistă, este urmată de anumite rezerve față de eficiența funcționării sistemului de asigurare medicală obligatorie. „Doar că nu trebuie să vii aici să vorbești cu mine. Mergi la spital. Am fost recent internat în spital de două ori. Tare multe nelegiuiri se fac acolo. Ei profită de faptul că noi, bolnavii, nu cunoaștem nimic în meseria lor și pot să ne facă ce

vor, doar ca să ne folosească banii din poliță. Îmi pare tare rău că personalul medical se comportă în asemenea mod cu pacienții”, a menționat pensionarul.

Tatiana Colesnicov este o tânără mamică care afirmă că polițele de asigurare medicală sunt prea scumpe. „Dacă este pensionar sau dacă este elev, student li se dau gratis. Celorlalți li se reține din salariu. Unde este dreptatea? Mai ales acum când polița a ajuns la o sută de dolari, adică o mie și ceva de lei e prea scump. Eu cred că multă lume ar dori să aibă poliță, dar pentru că e prea scumpă, nu toată lumea se grăbește să o cumpere”, a menționat Tatiana Colesnicov.

VIRGINIA ROȘCA

Extras din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală nr. 1585-XIII din 27 februarie 1998

Persoana asigurată are dreptul:

- să beneficieze de servicii medicale în volumul și de calitate prevăzute în Programul unic;
- să întenteze acțiuni asigurătorului, asigurătorului, instituției medicale, inclusiv pentru a obține compensarea materială a prejudiciului cauzat din culpa acestora;
- să i se acorde asistență medicală pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Deținătorul poliței de asigurare va respecta următoarele condiții:

- se va înregistra la instituția medicală primară și la medicul de profil general teritorial;
- va prezenta polița în instituțiile medicale împreună cu actul de identitate;
- va respecta întocmai regimul de tratament și indicațiile medicului.

COMPANIA NAȚIONALĂ DE ASIGURĂRI ÎN MEDICINĂ

POLIȚĂ de asigurare obligatorie de asistență medicală

Valabilă pe teritoriul Republicii Moldova

Dreptul la un mediu sănătos

(1) Fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător nepriemnic din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive. [...]

(4) Persoanele fizice și juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătății și avutului unei persoane, ca urmare a unor contravenții ecologice.

Articolul 37, Constituția Republicii Moldova



Pictor MARGARETA CHIȚCĂȚII